

Asfodelské lúky

Ružička Martin

ASFODELSKÉ LÚKY

MARTIN RUŽIČKA

2013

ASFODELSKÉ LÚKY

Martin Ružička

Tlač: Tribun EU s.r.o., Cejl 892/32, 602 00 Brno, Česká republika,
www.librix.sk

Vydané vlastným nákladom autora

© Martin Ružička, 2013

Publikácia je v slovenskom jazyku voľne šíriteľná na nekomerčné účely
Prvé vydanie

ISBN-978-80-970674-7-2

Q: What's the best way to get to Carnegie Hall?

A: Go straight down Myelin Street.

(Daniel Coyle, The Talent Code)

Q: Ako sa dostanem do Carnegie Hall?

A: Chod'te Myelínovou ulicou.

(Daniel Coyle, Kód talentu)

1) Pri snežienkach

Keď chladnú zimu vystriedala skorá jar,
sa istý poet pri snežienkach prechádzal.
Ten básnik nestratí sa v rušnom sveta dianí,
dnes ale prišiel stíšiť myseľ – v rozjímaní.

Vzduch čerstvý dýchať, možno aj inšpiráciu čerpať –
odrazu objaví sa pred básnikom nová cesta.
Myšlienky rozbúrené ku nej pustil, veď ho
lákala; práve ona mohla by byť jeho.
Myelín, zo sústavy nervov tkanivo,
ju pokrývalo. Rozhodovať vášnivo?
Či radšej zastať, zamyslieť sa? Aký význam
má táto cesta? Čím je pre básnika? „Vzývam
vás, múzy Helikónu, že by ste mi umožnili
vyjadriť dôvod púte.“ Tušil básnik skryté sily.

No vídal pasivitu, utlmené vlohy,
sebadôvery nedostatok a strach. Mnohí
vyžarovali presvedčenie – malosťou,
že má sa ľud ich prezentovať. Za touto
ich vierou, akýže bol prameň? Ku nám správy
z miest hlavných prichádzali – že my iba malým
sme bratom. Ešte videl poet takých, čo hlas srdca
odmietli pre strach zo náročných cieľov. Oheň blčal
z pohľadu básnikovho. Totiž preferoval
odvahu, rozhodnosť a vytrvalosť. Znova
a znova mal by človek vydať všetko. Viem,
nechcel byť poet niečím malým bratom. Sen
o ceste niesol v duši. Svojim poetickým
schopnostiam veril, avšak vedel: sporadicky
hodnotia ľudia správne seba; čo tak z Hviezdnej roty
speváci? Predtucha mu šepala: „cesta skrýva čosi –
aj nebezpečie.“ Aké? Keď sa slová dotknú
najhlbších hodnôt, chyba môže vyše ročnú
púť znehodnotiť. K prehre stačí jeden ťah –
kto ľudí iba dráždi, zblúdil v svojich tmách.

Úvahy striedal básnik s rozjímaním. Času
si doprial, koľko potreboval; videl krásu.
Sú však aj iné cesty. Ústup? Lepší než stáť v pnutí.
Na cestu svoju predsa vstúpil básnik. Rozhodnutý.

2) Stretnutie

Na svojej ceste – básnik hľba;
nos väčší, hlava ryšavá.
Guľatší vždy bol jeho chrbát –
aspoňže mocná postava.

Rád v stoji píše svoje básne,
do modra svietia nebesá –
po zime vyšlo slnko jasné,
básnické srdce zaplesá.

Doteraz videl cestu túto,
ibaže ona zatáča.
Čo uzrel básnik za zákrutou?
Pri svojich nohách – roháča.

Plást medu pripravujú včely,
rozkvitol podbeľ, pučí ker,
zo svojej roztomilej dcéry
teší sa božstvo – Deméter.

Deméter klíčkom, pôde vládne;
z jej moci všetko rozkvitá,
nerastie bez nej steblo žiadne;
jej radosť z dcéry – neskrytá.

Bohyne, obe čiernovlasé;
vo hnedých očiach dievkiných
je vidno iskry roztopaše.
A matka z tejto rodiny?

Tiež hnedé oči, pozerá sa
však inak. Vľúdna nesmierne.
Obidve svieže, božská krása,
pás štíhly, črty súmerné.

„Prisadni ku nám básnik. V strofách
budeme k tebe rozprávať.
Myslím si, že nás stretneš znova.“
Tak jemu riekla božská mať.

3) Eros

(Prítomní: Deméter, dievčina, básnik)

(Rozpráva Deméter)

Chcem básnik povedať ti prvý z našich príbehov, o počiatku by som mohla riečiť. Ponúkajú rôzne možnosti mytológie – prvú bytosť asi uvádza každá. Gréckych mýtov pohľad – sú štyri prapôvodné bytosti.

Najprv sa zrodil Chaos nezriadený,
tou druhou bola blahodarná Gaia,
ak' tretí vzišiel temný Tartaros;
ten štvrtý, túžba muža, túžba ženy,
má meno Eros, vášňou bytie spája
a hýbe svetom viac než zemska os.

Keď vzišiel, plodenie sa započalo
a nekonečná túžba po láske
hneď zachvátila najdávnejších troch –
pre mnohé vzišlo tam kde bolo málo.
Do dneška budí Eros sveta strany –
nech svetom zneje čarokrásne „och“.

4) Deméter

(Prítomní: Deméter, dievčina, básnik)

(Rozpráva Deméter)

Chcem básnik vypovedať príbeh mojej mladosti. Ako znám ťa, je dosť možné, že ty už čítal si ho – v diele Hesioda,¹ z pohľadu môjho chcem však tento príbeh podať.

Ja prvé pamätám si hĺbky temné,
Hestiu, sestru, čo ma hladí jemne.
Sme nevedeli vtedy, že nás zhltol otec – Kronos.
On, titán, bál sa, že by sme ho pripravili o moc.
Postupne pribúdali Héra, Hádes,
Poseidón; neznali sme svetlo, nádej.

Nás prekvapilo, keď raz ku nám padla skala,
to naša matka Reia za úskokom stála:
ved' Kronos domnieval sa, že sa v deke
nachádza bábo – Zeus. Až na Kréte
ukryla Reia syna, tu on rástol v muža. Ako
však vyslobodiť prehltnutých? Titáni by ľahko
premohli osamoteného Dia.
Chápala Reia, uspieť sa dá inak.
Vedela totiž – Kronos hľadá pohárnika,
navrhla: či by nepozrel sa na mladíka.
Netušil Kronos, že najíma syna.

Viem, titán Kronos rád si doprial vína.
Dávidlo do pohára mu však pridal dorastený
syn Zeus. Že vraj zaduneli všetky sveta steny –
sa celou zemou štikútanie nieslo;
my, vyvrhnutí, uzreli sme svetlo.

¹ Hesiod, *Theogony*, Translated by Richard S. Caldwell, The Focus Classical Library, 1987

5) Styx

(Prítomní: Deméter, dievčina, básnik)

(Rozpráva Deméter)

My Titánov sme v desaťročnej vojne zdolali,
no moji traja bratia odložili oslavy.
Poseidón, Zeus, Hádes vydali sa totiž
do ríše mŕtvych. Niesli nielen tých, čo proti
nám bojovali, ale tiež Styx a storukých. Bratia
Titánov umiestnili do Tartaru – do zajatia.
Tam bratia vysvietili malý úsek; bránu
bronzovú skuli, tiež plot. Zem za plotom, danú
Titánom, bratia uzavreli. Žiadali
storukých – že by stráž pred bránou držali.
Storukí súhlasili. A tak strážcami
sú – od nich vydali sa bratia cestami
do vyššie položenej časti podsvetia.
Vedz, ani v tejto denné lúče nesvietia.

Erebom nazývajú túto časť –
jej pláne možno nad Tartarom nájsť.
Späť ku trom z našej rodiny:
kráčali bratia hodiny,
je v mojich bratov sile
prejsť v okamihu míle.
Erebus ale, je aj pre nich
rozľahlý. Plánovali zmeny
vo vzhľade a riadení sveta
zosnulých. Zeus blesky metal
na polia v zadnej časti Erebu –
tak poliam dodal silu nesmiernu.

Styx uložili bratia vprostred plání,
tam, na nedávne boje spomínali:
Iapestos, titán, po jej ranách skonol.
Necúvla ona pred údermi Krona –
bohyňa už viac neuvidí živý svet.
Jej vody budú najmä ríšou mŕtvych tiecť.

Styx odmenili moji bratia za jej vernosť:
stala sa riekou božích prísah, nesmrteľnou.
Jej vody zasahujú až do jaskýň zeme.
My, božstvá, odprisahať iba pri nej smieme.
Ak niekto z nás by nedodržel od Styx prísahu,
rok leží bezvedomý – nedotke sa nektáru.
A deväť ďalších rokov – mimo snemov našich,
keď minú roky temné, smie sa ku nám vrátiť.

Tam, pri Styx, Zeus riekol: „spoločníkmi Dia
jej deti budú: Zélos, Niké, Kratos, Bia.“
Z nich dvaja vždy sú v prítomnosti Dia:
moc, teda Kratos; sila, teda Bia.

Styx bratia právom odmenili, od nej naspäť
na Olymp putovali. Čo však ďalej? Šťastie
rozhodnúť malo – Dia sme my všetci ako vodcu
akceptovali, kto však bude vládnuť nebu, vodstvu,
podsvetiu? Dôležité a rozľahlé ríše. Bolo jasné
nám – každý z bratov jednej vládnuť musí. Kto však bude jasné
mať nebo a kto moria modré? A kto melanchóliu podsvetia?
Tú nevybral by nikto dobrovoľne. „Prísediaci posvätia
nám kocky.“ uzniesli sa bratia. „Lós nám určí naše údely.“

Trojicu kociek prvý vrhol Hádes. My na kockách uzreli
sme štvorku, šestku, štvorku; štrnásť. Poseidónov hod – tri, šesť, šesť.
Predbehol Háda – súčtom pätnásť. A čo Diov lós? Päť, šesť, šesť;
sedemnásť. Ako víťaz, Zeus prvý vybral údel – on si zobral
nebesia. Majúc výber, Poseidón si zvolil šíre, modré moria.
Podsvetie Hádes akceptoval – rozdelené boli údely.

My sme však iba ticho stáli. Hádov smútok totiž, videli
sme všetci. Kým nám Zeus prideloval naše nové moci,
do ríše mŕtvych odobral sa Hádes, žiaľny jeho pocit.
No taktiež videla som v jeho v očiach odhodlanie. Zbytočne
on neodišiel, ja som však s ním už nechcela nič mať spoločné.

6) Diove dobrodružstvá

(Prítomní: Deméter, dievčina, básnik)

(Rozpráva Deméter)

Náš Zeus, božský vodca vážený,
bol vždycky príťažlivý pre ženy.

Hej, pevné svaly zaujali nás
a páčilo sa nám aj ako vládol,
no niečo iné dostalo nás viac –
záujem, neha, prekvapenia, hravosť.

Ležali s Diom mnohé bohyne,
on nikdy nedal srdce jedinej.
Som taktiež s Diom neraz ležala,
pred Hérou dávno som mu bola milá;
spomienka krásna vo mne zostala –
dievčinku túto som mu porodila.

7) Prechádzka

(Prítomní: Deméter, dievčina, básnik)

(Rozpráva dievčina)

Kde stojí Hádov palác?
Na pláňach Erebu.
Presnejšie, v zadnej časti pláni.
Chce Hádes prehľad mať o diani
vo svojej ríši. Preto,
pre palác vybral miesto
v blízkosti regiónov, v ktorých žijú duše.
Vieš básnik, prestol vládcu nesie aj dni rušné.
Povedzme, že po ťažkom dni, po jednom z takých, kvôli ktorým nazývajú železnou
kráľovnou družku Háda Perzefonu, vybral by sa vládca Hádes spolu so ženou,
na krátku
prechádzku.

Čo videli by pred palácom?
Len Asfodelské lúky.
Rozľahlé ony. Na ich druhom konci, v nedohľadne, nachádza sa rieka Styx.
Predpokladajme, že by rozhodli sa Hádes, Perzefona, vôkol zámku ísť.

Čo videli by vľavo od paláca?
Za brehmi Léthé, Elyzejské polia.
Obteká sladulinká Léthé šťastné Elyzeum.
By Hádes bozkom preukázal žene svoju nehu.

Čo za palácom?
Záhrada.
Tu, ruka v ruke, v svojom súkromí,
by pozerali k sebe, na stromy;
záhrada nie je duší regiónom –
k palácu patrí, osviežuje vôňou.
Melóny, figy, hrušky, granátové jablká –
by nimi Hádes svoju Perzefonu ponúkal.

Čo videli by vpravo od paláca?
Rázcestie súdu. V diaľke za ním schody k hĺbkam Tartaru.
Bol by to ale iba letný pohľad,
Háda by viacej zaujímať mohla
partnerka. Idúc, v očarení božskej krásy,
by žmurkal, šepkal – hladil chrbát, boky, vlasy.

Čo nasledovalo by po návrate do paláca?
Povedzme, sladké bozky.

8) Letný príbeh

(Prítomní: dievčina, básnik)

(Rozpráva dievčina)

Dozreli púčiky v plnosladké leto,
na stromoch plody – miesto jarných kvetov.

Na žatvách má dnes moja božská matka práce mnoho
a preto ja ti sama poviem jeden príbeh bohov.

Bohyňa mocná mala s Diom dcéru,
tú milovala nadovšetko veru.

Nuž, mne sa teraz marí,
že táto deva jari

sa radovala z kvetov. Jej, keď vzrástla,
premnohí chceli dať zo svojho šťastia.

Ibaže, dobrá božská matka mala iné ciele.
Zahnala všetkých. Dievča žilo v lúčko-kvetnej cele.

No objavil sa nebojácny Hádes
a zobral dievča, odviedol ju stade.

Za ruky držiac, spolu,
klesali prudko dolu.

Sa jeho spoločnicou stala ona.
Železnou mňa zvu, ja som Perzefona.

Mi neuveria ľudia zeme, že mám ozaj rada,
ja brata Dia Olympského, podsvetného Háda.

Keby ma nezahrnul Hádes nehou,
svet zvolím – hoc aj osud posledného.

9) Hekaté

Ak' básnik zapisuje, sledovala Perzefona.
Keď skončil, odložil svoj zošit, radila mu ona:

„Svoj príbeh píšeš, no ja vravím, že by bola škoda,
ak by si neuviedol, že si čerpal z Hesioda.²
Teogóniu poznáš, vyskúšam ťa z rodokmeňa –
rodinné vzťahy odpovedaj, ja sa spýtam mená.“

Otázku prvú kladie Perzefona: „Astéria
a Léto?“ „Sestry.“ „Správne. Hekaté a Astéria?“
„Hekaté – dcéra, Astéria – matka“. „Artemis,
Apolón, Léto?“ „Léto porodila Artemis
a Apolóna, na ostrove Délos.“ „Správne. Hekaté,
Artemis?“ „Sesternice.“ „Pozri básnik, vidím Hekaté.“

Ku básnikovi, Perzefone, kráča mladá žena.
Dva metre výška. Štíhla, ladná chôdza. Oblečená
rozkošne – bujný hrudník zahaľuje iba tmavá látka,
jej dlhé pevné nohy skrýva úzka sivá sukňa. Hladká
pokožka, pevné brušné svaly, modré oči. Niže pása vlasy;
tak husté, no tiež jemné. Pred básnikom zastal výkvet božskej krásy.

On riekol: „Ahoj.“. „Ahoj.“ odvetila ona. Perzefona videla
dva páry rozšírených zreničiek. Že strach má básnik, ona vedela –
o pomste bohov neraz čítal. „Myslím, že sa ešte neznáte.
Ak dovolí mi tu hľ'a dcéra Astérie, mocná Hekaté,
viac o nej rozpoviem ti; voľná je a zdrží sa len chvíľu.“

Na pláňach Tesálie ukázala všetku svoju silu.
Po boku Dia bojovala – proti druhom Krona,
to po jej ranách padol titán Hyperión. Ona
majetky v nebi, v moriach i na zemi obdržala;
básnici radi majú mesiac – tam má ona palác.

Je božstvom divočiny. V správnej chvíli – iba v takej,
prejaví romantické sily – všetku svoju vášeň.
Už samých nechám vás, nech sa vy dvaja lepšie spoznáte.“
Preč idúc, čula smiech. To básnik rozradostil Hekaté.

² Hesiod, Theogony, Translated by Richard S. Caldwell, The Focus Classical Library, 1987

10) Granátové jablko

(Prítomní: Hekaté, Perzefona, básnik)

(Rozpráva Perzefona)

Ó Hádes ten má veľkolepý palác
a drahokamov mnoho v lesklých sálach,
je ozaj bohatý.
Ovocia výber má ver nemalý,
no mňa však nadovšetko lákali
tie sladké granáty.

No hoci som ja o ne ozaj stála,
zároveň som sa, plachá, ostýchala –
bol tanier nabratý,
no zabrzdil ma môj strach nemalý
a tak hm, nedotknuté ležali
tie sladké granáty.

Hej, túžil Hádes, aby som si vzala,
no pritom, s rešpektom sa ku mne správval.
Keď videl obavy
vždy prešiel k neutrálnej téme. Šiel
však k svojmu cieľu – pokiaľ uvidel
môj pohľad zvedavý,

on ihneď zahrnul ma nežnosťami.
Raz, v pre mňa zvláštnej chvíli, povedal mi:
„Pod', jedzme ja a ty.“
Záujem o mňa on mal nemalý,
ja „áno“, tak sme spolu hryzkali
tie sladké granáty.

Ach, boli sladulinké nevidane,
mňa rozkoš zalievala neprestajne,
sme boli strapatí.
Krik robila som asi nemalý,
nuž, tak sme spolu s Hádom chrúmali
tie sladké granáty.

11) Elyzejské polia

(Prítomní: Deméter, Perzefona, básnik)

(Rozpráva Perzefona)

Za brehmi Léthe – Elyzejské polia. V ríši Háda
sú najjasnejším miestom:
ich Zeus svojim bleskom
požehnal. Šťastné Elyzeum – duša ho má rada.

Trávniky, vršky, sady; taktiež rybník by sa našiel.
Spev, hry a tanec naplnili lúky,
týčia sa v parkoch topole a buky.
Voňajú kvety zeme, hrušky, figy, pomaranče.

Viem básnik, prečo ospevuješ toto šťastné miesto:
symbolizuje odvahu,
cit, odhodlanie, rozvahu,
tvorivosť, vytrvalosť a ochotu vydať všetko.

12) Odchod Perzefony

Na stromoch už nám žltne lístie,
no ešte svieti slnko jesenné.
Že zima príde už je isté,
Deméter, matka, tuší nechcené.

Už zmizlo sladké leto v diali,
padajú z výšin hnedé gaštany.
Dozreli plody kvetov jari
a Hádom kočiar je dnes vítaný.

Sa lúčí Perzefona mladá –
za Háda bolo dievča vydaté,
s úsmevom ľahkým v kočiar sadá;
Deméter mlčí – kvôli Hekaté.

Je ťažké hľadiť na rozlúčky,
do ríše Háda nabral kočiar smer,
nechalo dievča prázdne lúčky
a výraz hrôzy v tvári Deméter.

13) Po odchode

Stekajú slzy tvárou Deméter
a vzlyky zaznievajú neprestajne,
nenájde v duši božská matka mier,
chveje sa žiaľom srdce dobroprajné.

Ved' krehká deva jari mladučká
prebýva v ríši posmrtného Háda,
vždy stonásobne bolí rozlúčka –
odišla v ráne – ešte príliš mladá.

Spomienky detstva boli sladučké,
nádeje jari boli nekonečné,
no stárplo razom všetko v rozlúčke,
zostalo prázdno, prázdno, čo je večné.

Zbytočne vravel Zeus Deméter
by nevzdávala všetok život sveta.
Len ticho vyšlo z uzavretých pier.
Už vločka snehu kdesi v diali lieta.

14) Stretnúť Aténu

Nastali doby mrazu,
dni, tie sú krátke zrazu.
Deméter zmizla v slzách beznádeje
a z leta zostal pohľad na záveje.
Náš poet? Stratil priazeň bohov.
Sa túla pláňou snehu; sólo.

No zrazu pred ním stojí
Aténa v plnej zbroji.
Na pleci božskom sedáva jej sova,
Aténin pôvab neopíšu slová.
Pliec nižšie rastú jemné tmavé vlasy.
Vysoké čelo, oči modrej krásy.

Aténin hrudník zdobí priliehavé brnenie,
hoc krásna – netušenú silu skrýva v ramene.
Kopija, štít i lesklá prilbica,
pás štíhly, výška, pôvab na lícach.

Aténa predčí vo znalosti vojny
Ares. Skončí keď čas nepokojný,
sa poneviera Ares, bez blaha –
Aténa, zatiaľ, ľuďom pomáha.

To ona priala tvorcom flauty, lode, hrnca, pluhu –
by nevyvolil Odysseus za radkyňu druhú.
Tiež žičí ona, tým čo tepú slovo,
čo perom bijú radšej než by kovom.
Stratégom praje, tých keď tlačia sveta strany,
čas nájdú, pokoj, zmysel, fungujúce plány.

Aténa riekla básnikovi: „Je čas minulosti rany zabudnúť.
Len kráčaj ďalej svojou cestou. Ja sprevádzať budem tvoju zimnú púť.“

15) Myelínová cesta

(Prítomní: Aténa, básnik)

(Hovorí Aténa)

Viem básnik, že si čítal knihu pána Coyla.³
V nej nečakaná veta uvedená bola –
na úvod zbierky cituješ ju. Myelín je súčasť sústavy
nervovej; vrstva myelínu nežiaduci impulz zastaví –
myelín tvorí izoláciu vôkol buniek
a tkanív. Ty však radšej využívaj umne
alegorické významy.
Že aké? Rada vyjavím.

Symbolizuje vytrvalosť, zanietenie,
myelínová cesta. No aj poučenie
z chýb. Čo však hľadá vprostred gréckych mýtov? Čo už môžu spoločné
mať Elyzeum a myelínová cesta? Neviem, skutočne.
Netuším básnik. Ibaže by zrovnateľné
hodnoty.

³ Daniel Coyle, The Talent Code, Bantam Books, 2009

16) Deväť rečí bohyně Atény

(Prítomní: Aténa, básnik)

Aténa, božská, tvárila sa milo,
no teraz jej sa čelo zamračilo.
Dunejú hromy, čierňava –
Aténa takto rozpráva:

(Hovorí Aténa)

I. reč

Nerada takých, čo vždy akceptujú cudzie podmienky –
ich vnútro isto ťažia vlastné túžby, city, myšlienky.
Chcem ľudí, ktorí znajú seba
i vedia kedy zastať treba,
už našli vlastné ciele
a činy ich sú smelé.

Sú takí, ktorí šíria presvedčenia o slabosti.
Sa nájde medzi nimi mnoho uznávaných, schopných.
Ja ale vravím – oslabujú svoje okolie.
A preto iných mávam rada. Akých? Vypoviem –
najviac si vážim takých, ktorí
sebadôveru vštepia svojim.

Čuť nechcem: „Hviezdy svietia iba na západe.“
Ved' spomeň na noc jasnú – budú ony všade.
Chcem ľudí, ktorí veria v svoje činy –
čo zvládol jeden, môže zvládnuť iný.

II. reč

Nemalo by ťa básnik prekvapiť,
že o vízii chcem ja hovoriť;
lepšieho zdroja vyvážených cieľov niet –
ju často majú tí, čo vedia iných viesť.

O koľko ľahšie koná, ten čo vidí zmysel;
čo dokázať by mohla zanietená myseľ?

V súlade s vlastným srdcom ešte mnohí nežijú –
kto poradí im ako hľadať vlastnú víziu?
Napríklad ten, čo spísal efektívne zvyky⁴
a ešte lepšie znalci neurolinguistiky.⁵

⁴ Stephen R. Covey, *The 7 Habits of Highly Effective People*, Free Press, 2004

⁵ NLP: *The New Technology of Achievement*, The NLP comprehensive training team,
Edited by Steve Andreas and Charles Faulkner, HarperCollins Publishers, 1994

III. reč

Niektorí vedia pre víziu nadchnúť –
vládnuci sa tiež medzi nimi nájdu.
Nemalo by ťa teda básnik zaskočiť,
že ja o typoch vládcov budem hovoriť.

Sú ľudia, čo vždy múdrosť hľadať budú
u vládcu neschopného vládnuť ľudu.

No pravá múdrosť je tá Periklova,
ten vedel vravieť k svojmu ľudu slová.
Vyznal sa v ľudskej duše stavoch –
povzbudil v strachu, domýšľavosť
utlmil. Pre nálady ľudu mal on cit,
dokázal v nespočetných bojoch víťaziť.
Legenda prežije
smrť muža vízie.

No existuje ďalší vládcu typ –
má menej ako nemohúci chýb.
Príjemne znejú jeho slová,
no niet v ňom múdrosť Periklova.
Vízia, tá mu chýba –
je hlasom dneška iba.
Aténa hľadá zaseno:
či básnik poznáš takého?

IV. reč

Aj v štvrtej reči by som mohla snád'
ja na predošlé reči nadviazať.
Pamätáš – uplynula iba malá chvíľa
odkedy som o typoch vládcov hovorila.
Viem básnik, nakupuješ cez internet – knižky zo západu.
No z reči prvej mohol si si odniesť túto moju radu:
aj v iných svetoch vyrastajú súci,
na rôznych miestach mal by si sa učiť.

Niektorí z vašich uvažujú ako v roku osemdesiatdeväť.
Ich sčasti chápem – komunizmom vtedy dýchal mocný ruský medveď.
A hospodárstvu ťažko bolo v Číne.
No nie len u vás je dnes všetko iné.

Viem, mnohí vaši tvrdia, že šéf Ruska mal by vládnuť inak.
Z nich tento ja mám pocit – nechcú, avšak mali by si všímať,
že pred ním majú rešpekt najmocnejšie rodiny.
A čo ak by bol práve jeho spôsob účinný?

Viem, mnohí z vašich podceňujú politiku Číny,
keď liberálne nazerajú, vidia iba viny.

Prehliadli, že sa Čína vzmáha?
Čo ak by stretla dobu blaha?
Ty vedz, že eso manažmentu poradilo manažérskej mladine:
„pre každý aspekt podnikania – čo len môžete naučte sa o Číne.“⁶
A spomni olympijských šampiónov,
stúpali vlajky v zvuku čínskych tónov.
Sa z budúcnosti neďalekej čosi zdá mi –
Európan tápa; Číňan letí za hviezdami.

V. reč

Sa teraz vrátim k jednej téme,
k tej téme pridám druhú zrejme –
ochranu prírody,
mám k tomu dôvody.
Či ľahko by sa žilo v Amerike tomu,
čo chcel by devastovať krásy Yellowstonu?

Napodiv, spôsob vlády býva vtedy účinný,
keď spokojné sú taktiež najbohatšie rodiny.

Ibaže, mali by byť suverénmi v štáte?

Ja počula som tvrdiť: „predsa rozvoj Tatier.“
Vtip vaši majú, talent, aj vkus vybraný,
no takmer posunuli pásma ochrany.

VI. reč

Len spomni – v prvej reči zmienila som tých, čo majú slovo, rešpekt,
no napriek tomu šíria bojzlivosť. Jedno básnik neviem ešte –
čo ak by dominovali?
My ako by sme vnímali
ich na kultúru vplyv,
ich na podniky vplyv?
A ešte: kam by viedli štát?
Mám básnik, o čom premýšľať.

VII. reč

Pamätáš vlani? Podvečerné teplo sála.
Euterpé Kristínkine tóny požehnala.
Získaval srdcia jemný cit,
no prišla doba zápoliť
aj o Európske zlato.
Že ste len malým štátom
tej deve manažéri vraveli.
„Pej ty len ako vtáčik nesmelý.
Že číslo jedna spieva v angličtine?

⁶ Porovnaj Jack Welch a Suzy Welch, Cesta k víťezství, PRAGMA, 2005, s 272. Názov originálu: Winning.

My ale k šampiónom nepatríme.“
Tak riekli vaši vyberaní muži.
Ja vravím, že ste urazili múzy.

VIII. reč

Znám, čo sa u vás vraví – že vraj podnikateľ len
dokáže riadiť firmu, istiť tvorbu zdravých cien.
Mne ale čosi pokoj nedá –
energetiky spomni predaj.
Ved' medzi najvážnejších kúpy kandidátov
patrili firmy vo vlastníctve iných štátov.

IX. reč

Že z veľkých krajín vzídu veľkí, tak vám vravia,
na malé sústred'ne sa – to myšlienka pravá.
Lermontov, Goethe, Whitman, Byron – veľkých krajín mená,
lež veľkým nebol národ Kierkegaarda, Andersena.
Čože je pôvod? Ľudí zobia činy –
čo zvládol jeden, môže zvládnuť iný.

17) Jarný lúč

Vykuklo slnko spoza mrakov,
pomaly tajú záveje,
čo bolo ľadom, bude mláskou.
Ach, lúče jarnej nádeje.

Aténa vraví básnikovi:
„Do Eleuzíny pôjdeme.
Čas niekdy vnáša smútok nový –
lež opak má i lúčenie.“

„Pozeraj, ústie ríše Háda.“
Deméter čaká. Objíma
si dcéru. Preč sú vzlyky, chlad a
žiaľ – vitaj naspäť dievčina.

Deméter prekypuje šťastím –
radosti takej páru niet.
Objatia z rodičovskej lásky.
A vzišiel prvý jarný kvet.

18) Asfodelské lúky

(Prítomní: Aténa, Deméter, dievčina, básnik)

(Rozpráva dievčina)

Čuj básnik, Asfodelské lúky sú pre dušu
prostredným z možných zaradení – za pút' ušlú
sa síce vyhla hĺbkam Tartaru,
o radosť ale prišla nemalú.

Ved' Elyzejské polia svietia jasne, ako cez deň májový –
tam rastú všetky kvety zeme; figy, hrušky, melón, čajovník.
Nádherne Elyzeum vyzerá –
potoky, sady, lúky, jazerá.

Čo vyžaruje z Asfodelských lúk?
Ospalosť. Svetlo ako v zamračený deň.
Tu rastú asfodelky, trávy chumáče;
nevidno síce šťastie, nik však neplače.

Symbolizujú niečo Asfodelské lúky?
Mlčanie srdca. Pasivitu;
tiež chaos prameniáci z neschopnosti stáť za svojim rozhodnutím.

Na Asfodelských lúkach
nie je zle duším – tam bez útrap žijú, vidno to.
I tak si želám viacej Elyzejských životov.

19) Léthé

(Prítomní: Aténa, Deméter, dievčina, básnik)

(Rozpráva dievčina)

Teč rieka zabudnutia,
tu skončia všetky pnutia.
Chuť pravdy? Vzácna, neraz horká býva;
no Léthé vždy je sladká – i keď clivá.

Léthé.

Má elyzejský breh,
tiež asfodelský breh.
O chvíľu skončí rozprávanie moje –
záverom chcem však vravieť práve o nej.

Léthé.

Cukrovo vonia. Piť z nej?
Spomienka každá zmizne.
No mnohé duše ku nej prichádzajú;
zabudnúť závišť, či dni svojho žiaľu.

Léthé.

20) Rozlúčka

(Prítomní: Aténa, Deméter, dievčina, básnik)

(Hovorí Deméter)

Ty
si
počúval –
viem, že stál
si o to. Môžem
podotknúť to, že
vídala som ťa rada.

(Hovorí dievčina)

Vieš, že som ženou Háda.
Neskladáš verše bez rizika,
nech sa ťa smiech môj nedotýka.
Keď o mne píšeš, nesmiať sa mi nedá –
ty škrtáš viacej, ako vypovedáš.

(Hovorí Aténa)

Má vtedy význam študovaná múdrosť všetka,
keď ona odrazí sa v rozhodnutiach dneška.
My dvaja básnik, zídeme sa znova. Keďže smelá
som, objavím sa aj na mieste ktoré čitateľa
prekvapí; odporúčam také, kde sa možno obzrieť vôkol.
Mi riekni básnik, ako voláš miesto, čo si vybral?

(Odpovedá básnik)

Chopok.

21) Tisíc ciest

Kde básnik? Stúpa z Jasnej doliny;
za chrbtom nechal mesto, dediny.
Už zmizol za ihličím lesa.
Pod Orlou skalou napije sa.

Kosodrevinou na Lukovú, serpentínami
na Chopok. „Hodnú chvíľu čakám, buď však vítaný.“
Aténa jemu riekla. „Rozhliadni sa.“ Tatier hrebene,
Považie, Horehronie, horské sedlá. „Dám ti znamenie.

Len oči privri. Zri, ciest tisíc z myelínu.
Na takých stretneš neúspechy, chyby, drinu.
No mnohí cesty myelínu volia.
Čo koncom? Niekdy – Elyzejské polia.

Nájsť by sa mohla pre každého taká.“
Na ďalšie slová ticho básnik čaká.

„Len jednou ísť nemôže iný okrem teba.
Ňou kráčaj. Študuj, padaj, vstávaj, uč sa nebáť.
Nápravy, chyby, pot.
Viac nepýtaj sa. Chod’.“

Príloha 1 – Stávka, čo sa nevyplatila

Klub NFL Oakland Raiders si mohol vo vstupnom drafte 2007 vybrať najtalentovanejšieho nováčika. Rozhodol sa však pre JaMarcusa Russela. V jednej z kapitol knihy Kód talentu⁷ popísal Daniel Coyle niektoré udalosti, čo predchádzali výberu tohto hráča.

Russela Oaklandu odporučil nebohý Tom Martinéz, odborník na výchovu quarterbackov. Najznámejším Martinézovým žiakom je trojnásobný víťaz Super Bowlu Tom Brady, ktorého začal Martinéz trénovať ako trinásťročného. S Russelom však Martinéz pracoval iba niekoľko týždňov.

Napriek tomu si Martinéz vytvoril s Russelom dobrý vzťah a skvele ho pripravil na predraftové testy. Russelov výkon počas „Pro Day“, dňa keď hráči odchádzajúci z univerzity preukazujú svoje schopnosti, je dodnes považovaný za jeden z najlepších v histórii. Russel zaujal Martinéza ohromnou silou v ramene, atletickým schopnosťami a dobrou hrou pod tlakom. Martinéz očakával, že sa Russel stane jedným z najlepších hráčov vôbec, upozornil však funkcionárov Oaklandu, že nestačí dať mladému chlapcovi kontrakt na desiatky miliónov a čakať až sa stane hviezdou. Podľa Martinéza mali tréneri Oaklandu svojho quarterbacka podporovať a rozvíjať jeho talent.

V lete 2007 k tomu príležitosť nemali. Russel odmietal ponuky Oaklandu a vynechal celý prípravný kemp. Kontrakt podpísal až začiatkom sezóny. Podľa zmluvy mohol za šesť rokov zinkasovať viac ako 60 miliónov dolárov, vyše 30 miliónov mal garantovaných. Kolektívna zmluva platná pred letom 2011 nestanovovala platový strop pre mladých hráčov a kluby boli ochotné investovať do svojich budúcich hviezd veľké peniaze. Často väčšie než platili úspešným veteránom. V roku 2007 hral Russel zriedka, fanúšikovia Oaklandu však boli trpezliví. Čakali, že Russel bude pripravený na ďalšiu sezónu.

V roku 2008 Russel naozaj získal miesto v základnej zostave a koncom sezóny odohral niekoľko výborných zápasov. Výkonnosť najlepších quarterbackov však stále nedosahoval. Čo mohlo spomaliť jeho vývoj? Možno aj problémy v rámci klubu, slabá podpora spoluhráčov, no tiež jeho nasadenie. Russelovu pracovnú etiku spochybnil napríklad Rich Gannon, bývalý quarterback Oaklandu.

Udalosti jesene 2009 nepredvídal nik, ani Daniel Coyle, ktorý na jar toho roku vydal knihu Kód talentu (The Talent Code). Russel sa v tréningovom kempe objavil s nadváhou. Jeho psychiku zrejme poznačila smrť strýka, ktorý bol jeho vzorom. V každom prípade, Russelovo nasadenie pokleslo, jeho výkony sa zhoršili a štatistiky mal najhoršie v lige. Hráči Oaklandu neverili, že je schopný viesť ich k víťazstvu. Tréneri nakoniec posadili Russela na lavičku náhradníkov. Keď sa zranil druhý quarterback Bruce Gradowski, radšej postavili tretieho quarterbacka, ktorým bol Charlie Frye. Výkonný riaditeľ Al Davis prepustil Russela na jar roku 2010. Od tej doby s Russelom nepodpísal zmluvu žiadny klub.

⁷ Daniel Coyle, The Talent Code, Bantam Books, 2009, Chapter 10

Podľa najnovších informácií Russel zmenil svoj prístup a v roku 2013 sa pokúsi o návrat do NFL, je však otázne či sa dostane do potrebnej formy. Možnože niektorý z klubov prejaví záujem, v tejto chvíli by však bývalá draftová jednotka zrejme uvítala aj rolu náhradníka.

Tom Martinéz a 60 miliónová stávka. Tak by sa dal preložiť názov desiatej kapitoly v knihe Kód talentu. Táto „stávka“ sa však Oaklandu nevyplatila. Spomenul by Daniel Coyle vo svojej knihe Russela ak by vedel, že tento quarterback bude do roka považovaný za jedno z najväčších draftových sklamaní všetkých dôb?

Hlavnou myšlienkou Coylovej knihy je, že talent vzniká postupne. „Veľké talenty“, ako Mozart, alebo sestry Brontëové, už v rannom veku venovali mnoho hodín rozvoju svojich schopností. V konečnom dôsledku nezáleží na tom, že u Mozarta išlo o systematický tréning a u sestier Brontëových o detskú hru. Coyle predstavil aj biologický mechanizmus pre vytváranie a rozvoj talentu: myelín, tkanivo vytvárajúce izoláciu okolo nervových buniek a vlákien.

O niektorých Coylových postojoch by sa dalo polemizovať. Napríklad, už na prvej strane prvej kapitoly, v poznámke pod čiarou, Coylova argumentácia zanedbáva fyzické vlohy. Táto argumentácia chápe talent ako súbor zručností, čo nezávisia od fyzických rozmerov. Že by nadanie speváka nezáviselo od tvaru hlasiviek?

V každom prípade, Coyle predstavil pôsobivú alternatívu voči teórií, že sa talent objavuje odrazu. Niektorí čitatelia možno stratia ilúziu, že by sa niekto priemerný mohol znenazdania stať skvelým. Iní zas prídu o výhovorku, že nemajú talent. Ďalší na Coylov náhľad zabudnú, prípadne ho budú vnímať ako kuriozitu o ktorej kedysi počuli. Zrejme sa však nájdú aj čitatelia, ktorých povzbudí myšlienka, že si svoj talent môžu vybudovať. Plný nadšenia sa budú púšťať do nových výziev. Postupe sa zlepšovať. Najmä pre týchto je znalosť Coylovej knihy výhodou: ak by sa aj nestali najlepšími, pokročia viac než tí čo podceňujú sústredené úsilie.

Príloha 2 – Poetické schémy

„What is written without effort is in general read without pleasure.” (Samuel Johnson)

„To, čo sa píše bez námahy, sa zvyčajne číta bez radosti.“ (Samuel Johnson)

Niektorí preferujú voľné verše. Ja však verím, že rytmus a rýmy dotvárajú báseň. K hravej básni sa hodí hravý rytmus. Pre básne v zbierke som sa snažil nájsť usporiadanie, čo nechá myšlienky zaznieť, vyniknúť. Niekedy som sa priklonil k tradičnému, inokedy zvolil inovatívny postup. V každom prípade som sa zamýšľal: aké typy schém by mohli existovať? Ktorá schéma sa hodí k mojej téme?

Nie že by som bol vždy úspešný pri výbere. Viackrát som zahodil dokončenú báseň, následne premýšľal o nových možnostiach. Mnohé z mojich problémov vyplynuli práve z nevhodne zvolenej schémy. Iste, bolo mi ľúto zbytočnej námahy, následne mi však napadla schéma, o ktorej by som pred tým neuvažoval.

Ojedinele som použil aj voľné verše. Výhodné boli najmä v situáciách, keď som cítil že hľadanie ďalších rýmův by básni uškodilo. Pri písaní som sa snažil o kvalitné rýmy, jambické rozloženie prízvukův, v prvom rade však o presnosť vo vyjadrovaní. V ideálnom prípade sa vydarí všetko naraz, niekedy som sa však uchýlil ku kompromisom. Možnože rým nebol až tak zreteľný. Alebo rytmus bol narušený. Kompromisy na úkor presnosti neodporúčam, dá sa im však pri písaní poézie úplne vyhnúť? A nakoniec, ak môže niekoľko voľných veršůch pomôcť dynamike alebo presnosti, prečo ich nepoužiť?

Táto príloha vznikla ako dôsledok mojich úvah o poézii a schémach. Snažil som sa načrtnúť nové možnosti, kategorizovať niektoré typy schém a na príkladoch z tejto zbierky demonštrovať ich využitie.

Za poetickú schému považujem akýkoľvek predpis určujúci vzťahy v rámci poetického diela, v tejto prílohe sa však zameriavam na tri poetické schémy: slabičnú, tonickú a slabično-tonickú.

Tonické schémy

Tonickou schémou rozumiem predpis, ktorý indikuje rozloženie prízvukův alebo určuje počet prízvukův. V slovenčine je tvorba tonických veršův uľahčená tým, že prízvuk je ustálený na prvej slabike viacslabičných slov. Ak však slovo predchádza predložka, prízvuk sa zvyčajne prenáša na ňu. Pokiaľ niekto vysloví slovo „cesto“, prvá slabika, teda „ce“ zaznie dôraznejšie ako druhá. Pokiaľ však niekto hovorí „do cesta“, výraznejšie zaznie predložka „do“, slabiky „ce“ a „sta“ budú menej výrazné. Pravidlami pre určovanie prízvučnosti sa podrobnejšie zaoberal verzológ František Štraus.⁸

⁸ Poézia a Verš (Verzologické praktikum), Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľův, 2007, s. 137 – 139.

V tejto zbierke používam najmä jambické verše, prízvuk v nich zvyčajne pripadá na párne slabiky. Ako dosiahnuť aby bola prvá slabika verša neprízvučná? Napríklad použitím spojky zámena, alebo častice. Pri slovenských jambických veršoch dochádza k zaujímavému paradoxu: neprízvučné slovo je zdôraznené prítomnosťou na začiatku verša.

Má toto zdôrazňovanie význam? Nie je tvorba jambických veršov iba cvičením z techniky poézie? A nakoniec: prečo píšem jambické verše?

Ak pominieme zvuk samotného verša a prípadnú umeleckú hodnotu, hlavným dôvodom je práve zvýšený výskyt jednoslovných slov. Osobitý význam majú pre mňa častice a spojky. Tieto slovné druhy umožňujú tvorbu korektných a komplexných vetných štruktúr. Slová ako „no“, „veď“, „či“, „keď“ sa obvykle vyskytujú, keď básnik zvažuje svoje postoje a myšlienky. Jambické verše nabádajú básnika, aby tieto slová vyhľadával.

Do akej miery je dôležité dodržiavať teóriu stanovené rozloženie prízvukov? Neviem, pretože to nerobím. V básni Mňa kedys' zvädzal svet Hviezdoslav ukázal, že je zároveň možné vyjadriť svoje myšlienky, tvoriť nádherné rýmy a presne rozmiestňovať prízvuky. Je síce pravda, že aj v tejto básni sa nájdu odchýlky, rozloženie je však blízke presnému. Počas svojej rozsiahlej tvorby sa Hviezdoslav odklonil od presného rozloženia prízvukov aj výraznejšie: napríklad v diele Hájnikova žena. U Vajanského bolo tendencia odkláňať sa od presného rozloženia prízvukov ešte zrejmejšia. Potom ale nastáva otázka: ak je možné odkloniť sa od presného rozloženia, aké odchýlky sú akceptovateľné pri tvorbe jambických veršov?

Pre mňa je vždy prijateľné vynechanie prízvuku, teda použitie dlhšieho slova, napríklad slova „odporúčam“. Prvá slabika jambických veršov je pre mňa špecifická. Jamby píšem práve kvôli neprízvučným jednoslovným začiatkom, napriek tomu však často začínam prízvučnou slabikou. Ak sa mi to v básni hodí, verš začnem trojslabičným slovom, jednoslabičným podstatným menom, alebo predložkou. To čo nerád vidím vo svojich básňach sú, počnúc treťou slabikou, prízvuky umiestnené na nepárne slabiky. Napriek tomu je možné, že sa v zbierke vyskytli. V konečnom dôsledku by tonická schéma nemala prekážať samotnej básni.

Zvukové schémy a súvisiace pojmy

Slabičnou schémou rozumiem predpis vymedzujúci počty slabík vo veršoch a určujúci zvukové zhody medzi veršami.

Tonickou schémou rozumiem predpis, ktorý indikuje rozloženie prízvukov alebo určuje počet prízvukov.

Slabično-tonickou schémou rozumiem predpis, ktorý je zároveň slabičnou aj tonickou schémou.

Slabičnú schému, tonickú schému a slabično-tonickú schému nazývam jednotným termínom zvukové schémy.

Realizáciou zvukovej schémy rozumiem zloženie veršov podľa tejto schémy. Ak sú verše, prípadne básne, zložené podľa nejakej zvukovej schémy, hovorím že schému realizujú, prípadne, že sa ňou riadia.

Do úvahy pripadajú nasledovné možnosti:

- básne realizuje slabično-tonickú schému – táto situácia nastáva práve vtedy keď básne realizuje slabičnú schému aj tonickú schému;
- básne realizuje slabičnú schému, ale nerealizuje tonickú schému;
- básne realizuje tonickú schému, ale nerealizuje slabičnú schému;
- básne nerealizuje žiadnu zvukovú schému.

Všetky básne v tejto zbierke realizujú nejakú slabično-tonickú schému.

Zápis tonickej schémy

Bolo by možné zaznamenať slabično-tonickú schému v jednom zápise, preferujem však samostatné zápisy pre slabičnú a tonickú schému.

20 básní v tejto zbierke obsahuje iba jambické verše, tonickú schému týchto básní zapisujem jedným slovom: „Jamb“. V básni Léthé sa po štyroch jambických veršoch vždy objavuje jeden trochejský (slovo Léthé). Tonickú schému tejto básne zapisujem ako „4×Jamb, Trochej“. Ak by som používal zložitejšie tonické schémy, použil by som značenie, ktoré by dokázalo tieto schémy popísať.

Zápis slabičnej schémy

Počty slabík v slabičnej schéme označujem číslami, zvukové zhody (napr. rýmy, asonancie) veľkými tlačenými písmenami. Pokiaľ neuvádzam inak, zhodu rozumiem zhodu zvukovú. Ak prichádzajú do úvahy rôzne slabičné schémy, zvyčajne preferujem tú, čo sa vzťahuje k menšiemu počtu veršov.

V prvej strofe básne Odchod Perzefony sa vyskytujú nasledovné zhody: lístie – isté (prvý a tretí verš), jesenné – nechcené (druhý a štvrtý verš). Verše medzi ktorými existuje zhoda sú označené rovnakým písmenom (prvý a tretí písmenom A, druhý a štvrtý písmenom B).

Počty slabík: prvý verš – 9, druhý verš – 10, tretí verš – 9, štvrtý verš – 10.

Na stromoch už nám žltne lístie,	9A
no ešte svieti slnko jesenné.	10B
Že zima príde už je isté,	9A
Deméter, matka, tuší nechcené.	10B

Táto strofa realizuje slabičnú schémou 9A, 10B, 9A, 10B; rovnakú schému realizujú aj ostatné strofy básne.

Niektorí by mohli argumentovať, že básne sa riadi schémou 9A, 10B, 9A, 10B, 9C, 10D, 9C, 10D, predpis 9A, 10B, 9A, 10B sa však vzťahuje k menšiemu počtu veršov.

Niektoré slabičné schémy čo používam sú komplexnejšie, preto je komplexnejšie aj ich značenie. Podrobnejšie sa mu venujem v ďalších častiach.

Hlavná zvuková schéma

V tejto a nasledujúcich podkapitolách by som chcel zdefinovať a vysvetliť ďalšie pojmy. Budem ich používať pri popise zvukových schém.

Zvukovou schémou básne rozumiem zvukovú schému, ktorou sa riadia všetky verše príslušnej básne.

Hlavnou zvukovou schémou rozumiem zvukovú schému básne, ktorá nie je súčasťou inej zvukovej schémy. Slabično-tonická schéma je hlavnou zvukovou schémou pre každú báseň tejto zbierky. Nemusí tomu tak byť vždy: ak sa napríklad báseň riadi slabičnou schémou, nie však tonickou schémou, hlavnou zvukovou schémou je práve slabičná schéma básne.

Báseň realizuje slabičnú schému	Báseň realizuje tonickú schému	Hlavná zvuková schéma
áno	áno	slabično-tonická
áno	nie	slabičná
nie	áno	tonická
nie	nie	-

Prvok básne

Po sebe nasledujúce verše, ktoré realizujú zvukovú schému práve jeden raz, považujem za jednu realizáciu zvukovej schémy.

Prvkom básne rozumiem časť básne, ktorá je jednou realizáciou hlavnej zvukovej schémy.

Keď skladám báseň, najviac času strávim uvažovaním o jej prvkoch. Iste, musím mať predstavu o tom ako má vyzerat' celá báseň, ale prvok je tým, čo v danej chvíli skladám. Ľahšie sa mi skladajú kratšie prvky – skladat' dvojveršia sa mi zdá jednoduchšie ako uvažovať o šiestich veršoch naraz.

Indexom prvku (n) rozumiem poradové číslo prvku. Počet prvkov v básni označujem písmenom „m“. Básne v ktorých sa vyskytuje zvuková schéma chápem ako postupnosti prvkov a_1 až a_m , pričom každý prvok realizuje hlavnú zvukovú schému.

Báseň Granátové jablko sa skladá z piatich prvkov ($m = 5$), každý z nich sa riadi nasledovnou slabično-tonickou schémou:

Tonická schéma	Slabičná schéma
Jamb	11A, 11A, 6B, 10C, 10C, 6B

Slabičná schéma básne predpisuje 11 slabík pre prvý a druhý verš, 10 slabík pre štvrtý a piaty verš a 6 slabík pre tretí a šiesty verš. Medzi veršami s rovnakým počtom slabík dochádza k zvukovej zhode.

a₁

Ó Hádes ten má veľkolepý palác
a drahokamov mnoho v lesklých sálach,
je ozaj bohatý.

Ovocia výber má ver nemalý,
no mňa však nadovšetko lákali
tie sladké granáty.

a₂

No hoci som ja o ne ozaj stála,
zároveň som sa, plachá, ostýchala –
bol tanier nabratý,
no zabrzdil ma môj strach nemalý
a tak hm, nedotknuté ležali
tie sladké granáty.

...

a₅

Ach, boli sladulinké nevidane,
mňa rozkoš zalievala neprestajne,
sme boli strapatí.
Krik robila som asi nemalý,
nuž, tak sme spolu s Hádom chrúmali
tie sladké granáty.

Typy veršov

Spomedzi troch zvukových schém sa najobširnejšie venujem slabičným schémam. Slabičné schémy je možné rozdeliť aj podľa toho, akých veršov sa týkajú. Preto sa teraz pokúsím zadefinovať kategorizáciu veršov. Očakávam, že bude mať tieto vlastnosti:

- jednotlivé kategórie sa nebudú prelínať;
- kategorizácia pokryje všetky možné typy veršov;
- kategórie by mali vystihovať podstatu všetkých veršov čo som použil v tejto zbierke.

Delenie veršov podľa znalosti počtu slabík

Básnik je akoby trénerom a hráčom zároveň. Z pohľadu trénera si vyberá schémy ktorým verí. Následne, pri samotnom skladaní, básnik koná z pohľadu hráča – riadi sa zvolenou schémou. Možno namietnuť: prečo by sa mal básnik obmedzovať? Prečo nepísať voľne? Pokiaľ však básnik svojej schéme verí, je prirodzené, že ju dodrží.

Slabičná schéma je zvyčajne známa už pred písaním básne alebo po niekoľkých veršoch, básnik však nemusí poznať počet slabík v každom verši. Podľa spôsobu akým vymedzuje slabičná schéma počet slabík, rozdel'ujem verše na:

- **určené** – počet slabík je pevne daný slabičnou schémou;
- **premenlivé** – počet slabík si zvolí básnik pri skladaní verša;
- **odvodené** – slabičná schéma síce nestanovuje počet slabík, určuje však, že počet slabík sa stane známym v momente, keď je zložený niektorý z predchádzajúcich veršov. Verš, na základe ktorého sa určuje počet slabík v odvodenom verši nazývam vedúci verš. V momente keď sa básnik dostane k skladaniu odvodeného verša, počet slabík je už pevne daný. Básnik však ovplyvnil tento počet pri skladaní vedúceho verša alebo vedúcich veršov.

Delenie určených veršov

Zatiaľ som vytvoril tri základné kategórie, dve z ich však nie sú dostatočne podrobné. Preto budem dve kategórie rozdeľovať ďalej. Určené verše rozdeľujem takto:

- **verše s konštantným počtom slabík** – slabičná schéma predpisuje pre ich pozíciu nemenný počet slabík (napríklad 8 slabík pre druhý verš prvku);
- **verše určené indexom** – počet slabík sa vypočíta na základe hodnoty indexu (n).

Pre verše určené indexom by bolo možné vytvoriť nekonečne veľa podkategórií, existuje totiž nekonečne veľa možných výpočtov. V tejto zbierke používam dva typy veršov určených indexom: lineárny a harmonický.

Delenie premenlivých veršov

Premenlivé verše rozdeľujem na nezávislé a vedúce. K vedúcemu veršu existuje odvodený verš, k nezávislému nie.

Podľa toho či existuje zvuková zhoda medzi nezávislým veršom a iným veršom prvku, delím nezávislé verše na:

- **uvoľnené** – existuje zvuková zhoda s iným veršom;
- **voľné** – zvuková zhoda s iným veršom neexistuje.

Kategorizácia veršov

V tejto chvíli by som mal byť schopný v prehľadnej forme zaznamenať ako rozdeľujem verše:

- 1. určené verše
 - verše s konštantným počtom slabík
 - verše určené indexom (lineárne, harmonické...)
- 2. premenlivé verše
 - vedúce verše
 - nezávislé verše
 - uvoľnené verše
 - voľné verše
- 3. odvodené verše – počet slabík sa určí podľa vedúcich veršov.

Ak vynechám kategórie, ktoré boli ďalej rozdelené, zostane mi šesť kategórií. V zbierke som použil päť z nich. Moja kategorizácia vyzerá takto:

- **verše s konštantným počtom slabík;**
- **verše určené indexom (lineárne, harmonické...);**
- **vedúce verše;**
- uvoľnené verše;
- **voľné verše;**
- **odvodené verše.**

Označenie počtu slabík

- Počet slabík vo veršoch s konštantným počtom slabík označujeme číslami;
- počet slabík vo veršoch závislých na indexe označujem ako Y , prípadne Y_1, Y_2, \dots ;
- počet slabík v premenlivých veršoch označujem ako X , prípadne X_1, X_2, \dots ;
- počet slabík v odvodených veršoch označujem ako X , prípadne X_1, X_2, \dots , pričom hodnoty X (X_1, X_2, \dots) vyjadrujú počty slabík vo vedúcom verši alebo vedúcich veršoch.

Slabičná schéma $XA, (X+3)A$ vyjadruje, že prvok básne sa skladá z dvoch veršov. Prvým z nich je vedúcim verš, básnik si môže pri skladaní vybrať ľubovoľný počet slabík. Druhý verš je odvodeným veršom, počet slabík odvodeného verša bude v každom prvku o tri väčší ako počet slabík príslušného vedúceho verša.

Hoci sa počet slabík v premenlivých veršoch mení, môže byť zároveň obmedzený. Takéto obmedzenia sú stanovené pomocou určujúcich podmienok. Pred určujúcu podmienku kladiem bodkočiarku.

Určujúce podmienky môžu:

- obmedzovať počet slabík v premenlivých veršoch;
- obsahovať výpočty;
- stanovovať vzťahy medzi veršami, ktoré patria rozličným prvkom.

Určujúce podmienky sa v mnohých prípadoch viažu k nejakému základnému prepisu.

Základný predpis:

- obsahuje znaky indikujúce počet slabík ($1, 2, 3, \dots X, X_1, X_2, \dots +, \dots Y, Y_1, Y_2, \dots$);
- obsahuje znaky určujúce vzťahy medzi veršami jedného prvku (A, B, C, \dots);
- môže obsahovať čiarky, medzery a symboly výrokovej logiky.

Slabičná schéma nemusí obsahovať určujúce podmienky, základný predpis môže byť slabičnou schémou sám o sebe.

Slabičné schémy

Slabičnou schémou rozumiem predpis vymedzujúci počty slabík vo veršoch a určujúci zvukové zhody medzi veršami. Používal som rôzne typy slabičných schém, mnohé netradičné.

Jednoduché slabičné schémy

Keďže už je hotová kategorizácia veršov, môžem na jej základe vytvoriť kategorizáciu slabičných schém. Jednoduchou slabičnou schému nazývam schému, ktorá predpisuje práve jeden z nasledujúcich veršových typov:

- verše s konštantným počtom slabík;
- verše určené indexom;
- vedúce verše;
- uvoľnené verše;
- voľné verše.

Odvođený verš sa v básni vyskytuje práve vtedy, keď sa v nej vyskytuje vedúci verš. Jednoduché slabičné schémy delím podľa predpísaných veršových typov, pričom rozoznávam:

- **pevné slabičné schémy** – pre každú pozíciu je definovaný konštantný počet slabík (napríklad 8 slabík pre druhý verš prvku);
- **indexové slabičné schémy** – počet slabík sa vypočíta podľa indexu (n);
- **schémy vedúcich veršov** – báseň sa skladá iba z vedúcich veršoch a odvođených veršov;
- **uvoľnené slabičné schémy** – báseň sa skladá z uvoľnených veršov;
- **limitové slabičné schémy** – báseň sa skladá z voľných veršov, počty slabík sú však obmedzené.

Sériu neobmedzených voľných veršov nepovažujem za realizáciu slabičnej schémy. Takáto séria by sa dala vyjadriť základným predpisom XA, bez dodania určujúcich podmienok. Tento zápis však za slabičnú schému nepokladám. Limitové slabičné schémy sa skladajú zo základného predpisu XA a určujúcej podmienky (napr. $X < 10$). Ak má byť séria voľných veršov považovaná za realizáciu slabičnej schémy, je rozumné očakávať že určujúce podmienky reálne ovplyvnia básnika. Napríklad predpis AX; $X < 1000$, by som za slabičnú schému nepovažoval.

V niektorých prípadoch nemusí byť z básne zrejmé či bola vytvorená bez slabičnej schémy, alebo či bola vytvorená podľa limitovej slabičnej schémy. Slabičná schéma totiž vyjadruje postoj básnika voči svojej básni: pokiaľ bude básnik tvrdiť, že použil limitovú slabičnú schému, ťažko mu to vyvrátiť. Ak by však tvrdil že použil niektorú inú z jednoduchých slabičných schém (napríklad pevnú slabičnú schému), jeho tvrdenie je možné empiricky overiť. Čo sa týka mňa, limitovej slabičnej schéme sa budem radšej vyhýbať.

Slabičná schéma básne Tisíc ciest je príkladom jednoduchej slabičnej schémy, konkrétne schémy vedúcich veršov. Každý prvok tejto básne obsahuje dva verše – vedúci a odvođený. Pri plánovaní básne som stanovil, že:

- prvý verš prvku bude vedúcim veršom a môže mať ľubovoľnú dĺžku;
- odvodený verš (druhý verš prvku) bude mať rovnaký počet slabík ako vedúci verš;
- medzi veršami bude dochádzať k zvukovej zhode.

Takto stanovenú slabičnú schému zapisujem označujem ako XA, XA. Túto schému obľubujem: vytvára príjemný dynamický efekt a ľahko sa podľa nej skladá. V tejto zbierke som ju zvolil v najdlhšej básni a aj v záverečnej básni. Jeden prvok pozostáva z dvoch rýmujúcich sa veršov rovnakej dĺžky, dĺžku dvojverší však môžem ľubovoľne meniť. Pokiaľ chcem presne vyjadriť nejakú zložitejšiu myšlienku, môžem prejsť trebárs k dvadsaťslabičným veršom. V zapätí však môže báseň zrýchliť povedzme sedemslabičnými veršami.

a₁
 Kde básnik? Stúpa z Jasnej doliny; 10A
 za chrbtom nechal mesto, dediny. 10A

a₂
 Už zmizol za ihličím lesa. 9A
 Pod Orlou skalou napije sa. 9A

...

a₉
 Nápravy, chyby, pot. 6A
 Viac nepýtaj sa. Chod'.“ 6A

Kombinované slabičné schémy

Kombinovanou slabičnou schémou nazývam schému ktorá predpisuje aspoň dva z nasledujúcich typov veršov:

- verše s konštantným počtom slabík;
- verše určené indexom;
- vedúce verše;
- uvoľnené verše;
- voľné verše.

V básni Elyzejské polia som použil slabičnú schému 15A, XB, XB, 15A; X < 15. Táto kombinovaná schéma predpisuje verše s konštantným počtom slabík, jednoduché vedúce verše a odvodené verše. Počet slabík vo vedúcom verši bude vždy menší ako 15 a počet slabík v odvodenom verši sa bude zhodovať s počtom slabík vo vedúcom verši.

a₁
 Za brehmi Léthe – Elyzejské polia. V ríši Háda 15A
 sú najjasnejším miestom: 7B
 ich Zeus svojim bleskom 7B
 požehnal. Šťastné Elyzeum – duša ho má rada. 15A

a₂	
Trávniky, vršky, sady; taktiež rybník by sa našiel.	15A
Spev, hry a tanec naplnili lúky,	11B
týčia sa v parkoch topole a buky.	11B
Voňajú kvety zeme, hrušky, figy, pomaranče.	15A
a₃	
Viem básnik, prečo ospevuješ toto šťastné miesto:	15A
symbolizuje odvahu,	8B
cit, odhodlanie, rozvahu,	8B
tvorivosť, vytrvalosť a ochotu vydať všetko.	15A

Označenie vzťahov k veršom z predchádzajúcich prvkov

Pri premenlivých a odvodených veršoch sa môže stať, že verš je ovplyvnený počtom slabík vo verši z predchádzajúceho prvku. V momente keď bol zložený niektorý z veršov predchádzajúceho prvku, stal sa známy aj počet slabík odvodeného verša, prípadne interval z ktorého môže pochádzať počet slabík premenlivého verša. Pri popise slabičnej schémy používam nasledovné označenie:

- na označenie prvku a pozície verša používam horné indexy;
- prvé číslo označuje prvok, druhé pozíciu verša v rámci prvku;
- čísla oddeľujem čiarkami.

Horné indexy by bolo možné použiť aj na vyznačenie zvukových zhôd medzi veršami čo patria rozličným prvkom, v tejto zbierke som však horné indexy použil iba pri X – znaku reprezentujúcom počet slabík. V básňach Styx a Hekaté som použil schému vedúcich veršov, počty slabík boli ovplyvnené veršami z predchádzajúceho prvku. Slabičná schéma týchto básní je nasledovná:

XA, XA;
pre každé $n > 1$ platí:

$$|X^{n,1} - X^{n-1,1}| \leq 2$$

Táto schéma mi ponechala výber, aj keď obmedzený – ak mal prvý verš práve dokončeného dvojveršia 11 slabík, nasledujúci verš mohol mať 9 až 13 slabík. Pri použití tejto schémy sa nevyskytujú náhle skoky v dĺžkach, básne pôsobia konzistentným dojmom. Treba si však dať pozor kam smeruje dej: ak sa chystá zložité vysvetľovanie, básnik by sa mal radšej rýchlo dostať k dlhším veršom. Naopak, dynamickú pasáž je lepšie privítať s kratšími veršami. Pokiaľ plánovaný dej básne nedáva básnikovi čas pripraviť sa dĺžkou verša na jednotlivé pasáže, je lepšie zvoliť inú schému, napríklad schému XA, XA. Nasledujúce verše pochádzajú z básne Styx.

a₈	
do vyššie položenej časti podsvetia.	12A
Vedz, ani v tejto denné lúče nesvietia.	12A

a₉ Erebom nazývajú túto časť – jej pláne možno nad Tartarom nájsť.	10A (rozdiel 2) 10A
a₁₀ Späť ku trom z našej rodiny: kráčali bratia hodiny,	8A (rozdiel 2) 8A
a₁₁ je v mojich bratov sile prejsť v okamihu mlie.	7A (rozdiel 1) 7A
a₁₂ Erebus ale, je aj pre nich rozľahlý. Plánovali zmeny	9A (rozdiel 2) 9A
a₁₃ vo vzhľade a riadení sveta zosnulých. Zeus blesky metal	9A (rozdiel 0) 9A
a₁₄ na polia v zadnej časti Erebu – tak poliam dodal silu nesmiernu.	10A (rozdiel 1) 10A

Indexové slabičné schémy

V indexových slabičných schémach sa počet slabík (Y) vypočítava podľa hodnoty indexu n. Tento index postupne nadobúda hodnoty 1, 2, 3... Hodnota Y pre daný verš prvku sa určí dosadením aktuálnej hodnoty n do vzorca. Indexových slabičných schém môže byť nekonečne veľa, existuje totiž nekonečne veľa možných výpočtov. V tejto zbierke som použil dva typy indexových slabičných schém: lineárnu a harmonickú.

Lineárne slabičné schémy

V lineárnej slabičnej schéme sa počet slabík určí pomocou nekonštantnej lineárnej funkcie. Použitie lineárnej slabičnej schémy bolo pre mňa zaujímavým experimentom. Slabičná schéma básne Rozlúčka je nasledovná:

YA, YA;

$$Y = 2n - 1$$

a₁	
Ty	1A
si	1A

a₈

My dvaja básnik, zídeme sa znova. Keďže smelá 15A
som, objavím sa aj na mieste ktoré čitateľa 15A

a₉

prekvapí; odporúčam také, kde sa možno obzrieť vôkol. 17A
Mi riekni básnik, ako voláš miesto, čo si vybral? Chopok. 17A

Harmonické slabičné schémy

Harmonickou slabičnou schémou rozumiem schému vedúcu k vlnivému rytmu básne a práve vlnivý rytmus je dôvodom, prečo ju používam rád. V tejto zbierke je harmonická slabičná schéma použitá v básňach Pri snežienkach, Deméter, Letný príbeh. S výnimkou posledného verša sú harmonické aj verše básne Myelínová cesta.

Okrem tohto posledného verša je počet slabík v zmienených štyroch básňach závislý na indexe a vypočítaný pomocou funkcií sínus alebo kosínus. Počty slabík pre jednotlivé pozície sa opakujú po každých štyroch prvkoch, napríklad počet slabík pre verše v druhom prvku je rovnaký, ako počet slabík pre verše v šiestom prvku.

POČET SLABÍK				
	n = 1,5,9...	n = 2,6,10...	n = 3,7,11...	n = 4,8,12...
Pri snežienkach	12	13	15	13
Deméter	11	13	11	15
Letný príbeh	11	15	11	7
Myelínová cesta	13	18	13	8

Básne Pri snežienkach, Deméter, Letný príbeh cesta síce realizujú rôzne slabičné schémy, základný predpis týchto schém je však rovnaký: YA, YA. S výnimkou posledného prvku je tento základný predpis platný aj pre báseň Myelínová cesta. Výpočet Y pre každú z básní je uvedený v tabuľke.

Nebudem tvrdiť že som si najprv nachystal tieto vzore a potom podľa nich skladal. Vedel som však, že sa pokúšam o vlnivý rytmus, a že vlnenie sa vyjadruje pomocou harmonických funkcií (sínus, kosínus). Keď som sa rozhodol pre hodnoty Y, začal som skúmať ako vyjadriť tieto hodnoty pomocou funkcie. Ľahšiu situáciu som ma v básňach Letný príbeh a Myelínová cesta, hodnoty Y patria jednej vlne, stačilo nájsť funkciu, ktorá túto vlnu popisuje. V básňach Pri Snežienkach a Deméter sa funkcie určujúce počet slabík skladajú z dvoch častí: jedna z nich popisuje vlnu, druhá polovlnu. Hodnoty Y v básňach Pri Snežienka a Deméter teda patria kombinácií vlny a polovlny.

URČENIE POČTU SLABÍK pre n = 1,2...	
	Vzorec na určenie počtu slabík pre n = 1, 2
Pri snežienkach	$Y = -1,5 \sin\left(\frac{n\pi}{2}\right) + 0,5 \left \sin\left(\frac{n\pi}{2}\right) \right + 13$
Deméter	$Y = \cos\left(\frac{n\pi}{2}\right) + 3 \left \cos\left(\frac{n\pi}{2}\right) \right + 11$
Letný príbeh	$Y = -4 \cos\left(\frac{n\pi}{2}\right) + 11$
Myelínová cesta	$Y = -5 \cos\left(\frac{n\pi}{2}\right) + 13$

Varianty zvukových schém

Za **variant zvukovej schémy** považujem zvukovú schému, ktorá je realizovaná aspoň jedným prvkom básne, no nie všetkými prvkami básne.

Básne, ktorých hlavná zvuková schéma neobsahuje žiadne varianty, nazývam **invariantné**.

Básne, ktorých hlavná zvuková schéma sa skladá z niekoľkých variantov nazývam **variantné**.

Podobne, zvukové schémy ktoré neobsahujú varianty považujem za invariantné, zvukové schémy, skladajúce sa z variantov považujem za variantné. Použitie variantov dáva básnikovi flexibilitu, ktorú invariantné schémy neposkytujú.

Variant sa môže vyskytovať nepravidelne, môže byť platný iba vo vymedzených situáciách (napríklad ak prvý verš prvku končí formou slova lúky), prípadne sa môže vo vymedzených situáciách vyskytovať nepravidelne. Vďaka variantom je možné zaznamenať ľubovoľnú zvukovú schému.

Podmienené varianty

Podmieneným variantom rozumiem variant zvukovej schémy, ktorého použitie je pevne viazané na konkrétnu situáciu (napríklad ak prvý verš prvku končí formou slova palác).

Slabičná schéma básne Prechádzka je variantná, variantnou je preto aj slabično-tonická schéma. Väčšinu básne tvoria rýmované dvojveršia. Keď som však oznamoval nové miesto deja (vľavo od paláca, za palácom), použil som dva voľné verše. Vďaka tejto výnimke som mohol bez komplikácií zmeniť zasadenie deja. Slabičná schéma básne Prechádza je nasledovná:

Ak 1. verš prvku končí formou slova „palác“

X₁A, X₂B

inak

XA, XA

Slabičnú schému X₁A, X₂B budem považovať za variant 1, slabičnú schému XA, XA za variant 2.

a₁₁

Čo za **palácom**?

Záhrada.

5A (Variant 1)

3B

a₁₂

Tu, ruka v ruke, v svojom **súkromí**,

by pozerali k sebe, na stromy;

10A

10A (Variant 2)

a₁₃

záhrada nie je duší **regiónom** –

k palácu patrí, osviežuje vôňou.

11A (Variant 2)

11A

a₁₄

Melóny, figy, hrušky, granátové **jablká** –

by nimi Hádes svoju Perzefonu ponúkal.

14A (Variant 2)

14A

Alternatívne zvukové schémy

Alternatívnymi zvukovými schémami rozumiem varianty zvukovej schémy, z ktorých si básnik môže vybrať pri skladaní ľubovoľného prvku básne alebo pri realizácii jedného z podmienených variantov. Pri zápise alternatív používam symbol výrokovej logiky, ktorý reprezentuje spojku „alebo“.

Slabičná schéma básne Asfodelské lúky je nasledovná:

Ak 1. verš prvku končí formou slova „lúka“

$X_1A \vee X_1A, X_2B \vee X_1A, X_2B, X_3C$

inak

XA, XA

Báseň Asfodelské lúky sa zkladá z dvoch podmienených variantov, pričom v rámci jedného z nich môžu nastať tri alternatívy. Ak sa prvý verš prvku končí formou slova lúky, tento verš bude voľných veršom. Za týmto veršom nemusí nasledovať žiadny ďalší verš, môže nasledovať jeden voľný verš, alebo môžu nasledovať dva voľné verše.

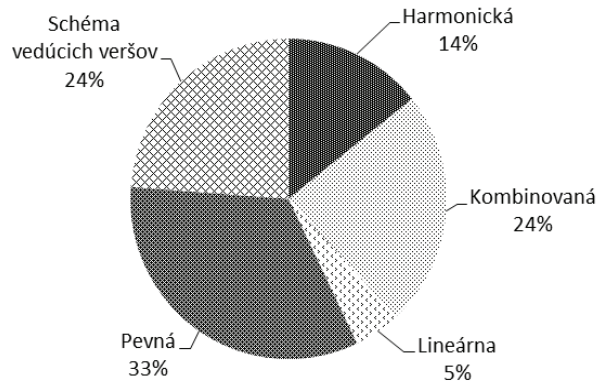
Plánované zvukové schémy

Nasledujúca tabuľka uvádza slabičné a tonické schémy, ktoré som sa pokúšal použiť. Ak som sa však napriek opätovným kontrolám počtu slabík prepočítal, znamená to, že som v skutočnosti použil inú schému. Napriek tomu má pre mňa má zmysel uvádzať aké schémy som očakával: čitateľ môže na základe nich vydedukovať ako som rozmýšľal.

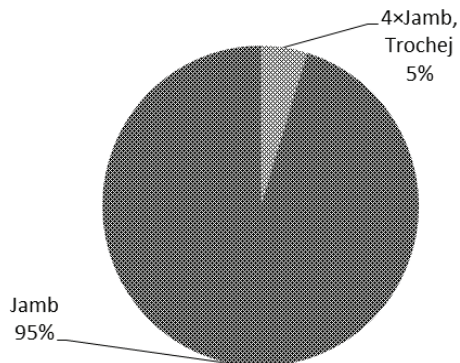
Por. č.	Názov	Tonická schéma	Typ slabičnej schémy		Slabičná schéma
			Podľa veršov	Podľa variantov	
1	Pri snežienkach	Jamb	Harmonická	Invariantná	YA, YA; $Y = -1,5 \sin\left(\frac{n\pi}{2}\right) + 0,5 \left \sin\left(\frac{n\pi}{2}\right) \right + 13$ (Y = 12, 13, 15, 13...)
2	Stretnutie	Jamb	Pevná	Invariantná	9A, 8B, 9A, 8B
3	Eros	Jamb	Pevná	Invariantná	11A, 11B, 10C, 11A, 11B, 10C
4	Deméter	Jamb	Harmonická	Invariantná	YA, YA; $Y = \cos\left(\frac{n\pi}{2}\right) + 3 \left \cos\left(\frac{n\pi}{2}\right) \right + 11$ (Y = 11, 13, 11, 15...)
5	Styx	Jamb	Schéma vedúcich veršov	Invariantná	XA, XA; pre každé n > 1 platí: $ X^{n,1} - X^{n-1,1} \leq 2$
6	Diove dobrodružstvá	Jamb	Pevná	Invariantná	10A, 10A, 10B, 11C, 10B, 11C
7	Prechádzka	Jamb	Kombinovaná	Variantná	Ak 1. verš prvku končí formou slova „palác“ X ₁ A, X ₂ B Inak XA, XA
8	Letný príbeh	Jamb	Harmonická	Invariantná	YA, YA; $Y = -4 \cos\left(\frac{n\pi}{2}\right) + 11$ (Y = 11, 15, 11, 7...)
9	Hekaté	Jamb	Schéma vedúcich veršov	Invariantná	XA, XA; pre každé n > 1 platí: $ X^{n,1} - X^{n-1,1} \leq 2$
10	Granátové jablko	Jamb	Pevná	Invariantná	11A, 11A, 6B, 10C, 10C, 6B
11	Elyzejské polia	Jamb	Kombinovaná	Invariantná	15A, XB, XB, 15A; X < 15

Por. č.	Názov	Tonická schéma	Typ slabičnej schémy		Slabičná schéma
			Podľa veršov	Podľa variantov	
12	Odchod Perzefony	Jamb	Pevná	Invariantná	9A, 10B, 9A, 10B
13	Po odchode	Jamb	Pevná	Invariantná	10A, 11B, 10A, 11B
14	Stretnúť Aténu	Jamb	Schéma vedúcich veršov	Invariantná	XA, XA
15	Myelínová cesta	Jamb	Kombinovaná	Variantná	Ak nejde o posledný prvok básne YA, YA inak YA, XB; X < Y; $Y = -5 \cos\left(\frac{n\pi}{2}\right) + 13$ (Y = 13, 18, 13, 8...)
16	Deväť rečí bohyně Atény	Jamb	Schéma vedúcich veršov	Invariantná	XA, XA
17	Jarný lúč	Jamb	Pevná	Invariantná	9A, 8B, 9A, 8B
18	Asfodelské lúky	Jamb	Kombinovaná	Variantná	Ak 1. verš prvku končí formou slova „lúka“ $X_1A \vee X_1A, X_2B \vee X_1A, X_2B, X_3C$ inak XA, XA
19	Léthé	4×Jamb,T rochej	Kombinovaná	Invariantná	XA, XA, 11B, 11B, 2C; X < 8
20	Rozlúčka	Jamb	Lineárna	Invariantná	YA, YA
21	Tisíc ciest	Jamb	Schéma vedúcich veršov	Invariantná	XA, XA

Typ slabičnej schémy, podľa veršov

Tonická schéma

Príloha 3 – Stránka Zlaté dni

Zbierka Asfodelské lúky je vydaná v slovenskom jazyku. V tomto jazyku je voľne šíriteľná na nekomerčné účely a bude zverejnená na stránke <http://www.zlatedni.com>.

Obsah

1.	PRI SNEŽIENKACH	4
2.	STRETNUTIE	5
3.	EROS	6
4.	DEMÉTER	7
5.	STYX	8
6.	DIOVE DOBRODRUŽSTVÁ	10
7.	PRECHÁDZKA	11
8.	LETNÝ PRÍBEH	12
9.	HEKATÉ	13
10.	GRANÁTOVÉ JABLKO	14
11.	ELYZEJSKÉ POLIA	15
12.	ODCHOD PERZEFONY	16
13.	PO ODCHODE	17
14.	STRETNÚŤ ATÉNU	18
15.	MYELÍNOVÁ CESTA	19
16.	DEVÄŤ REČÍ BOHYNE ATÉNY	20
17.	JARNÝ LÚČ	24
18.	ASFODELSKÉ LÚKY	25
19.	LÉTHÉ	26
20.	ROZLÚČKA	27
21.	TISÍC CIEST	28
	PRÍLOHA 1 – STÁVKA, ČO SA NEVYPLATILA	29
	PRÍLOHA 2 – POETICKÉ SCHÉMY	31
	TONICKÉ SCHÉMY	31
	ZVUKOVÉ SCHÉMY A SÚVISIACE POJMY	32
	<i>Zápis tonickej schémy</i>	33
	<i>Zápis slabičnej schémy</i>	33
	<i>Hlavná zvuková schéma</i>	34
	<i>Prvok básne</i>	34

TYPY VERŠOV	35
<i>Delenie veršov podľa znalosti počtu slabík.....</i>	35
Delenie určených veršov	36
Delenie premenlivých veršov.....	36
<i>Kategorizácia veršov.....</i>	36
<i>Označenie počtu slabík.....</i>	37
SLABIČNÉ SCHÉMY	38
<i>Kombinované slabičné schémy</i>	39
<i>Označenie vzťahov k veršom z predchádzajúcich prvkov.....</i>	40
<i>Indexové slabičné schémy.....</i>	41
Lineárne slabičné schémy.....	41
Harmonické slabičné schémy.....	42
VARIANTY ZVUKOVÝCH SCHÉM.....	43
<i>Podmienené varianty.....</i>	43
<i>Alternatívne zvukové schémy</i>	44
PLÁNOVANÉ ZVUKOVÉ SCHÉMY	45
PRÍLOHA 3 – STRÁNKA ZLATÉ DNI.....	47

Tu rastú asfodelky, trávy chumáče;
nevidno síce šťastie, nik však neplače.

librix.sk